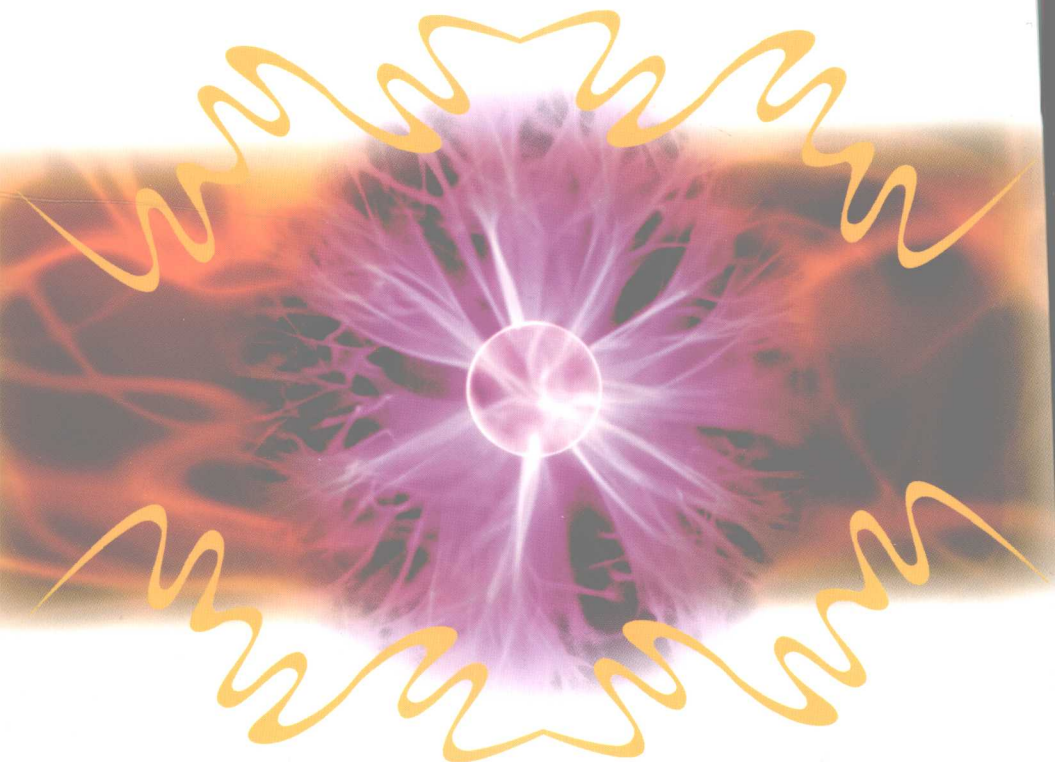

جاستىق جىرى

نۇرلان توقتاسىن ۇلى

جۇمباق تاس

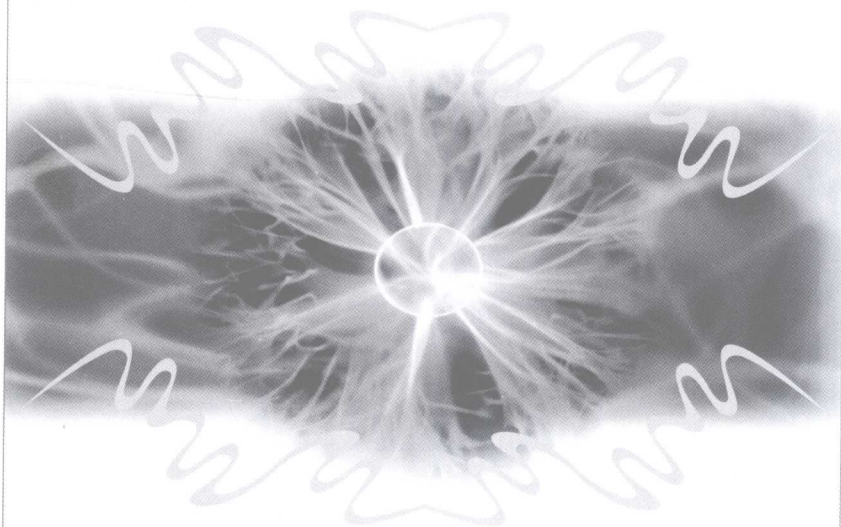

ۇلتىتار باسپاسى

جاستىق جىرى

نۇرلان توقتاسىن ۇلى

جۇمباق تاس

ۇلتىنار باسپاسى

责任编辑：塔比娜

图书在版编目(CIP)数据

奇石：哈萨克文/努尔兰著. —北京：民族出版社，
2007. 10

(青春之歌丛书)

ISBN 978-7-105-08526-2

I. 奇... II. 努... III. 科学幻想小说—作品集—中国—
当代—哈萨克语(中国少数民族语言) IV. I247.7

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2007)第 154900 号

民族出版社出版发行

(北京市和平里北街 14 号 邮编：100013)

<http://www.mzcbs.com>

民族出版社微机照排 北京市迪鑫印刷有限公司印刷
各地新华书店经销

2007 年 10 月第 1 版 2007 年 10 月北京第 1 次印刷

开本：850 毫米×1168 毫米 1/32 印张：6.5

印数：0001—1000 册 定价：9.00 元

ISBN 978-7-105-08526-2/I · 1863 (哈 237)

该书如有印装质量问题，请与本社发行部联系退换
(哈文室电话：64228006 发行部电话：0991-2854817)

010-64211734

جاۋاپتى رەداكتورى: ۋەتايىرا قابدىشكۈر قىزى

جۇمباق تاس

نۇرلان توقتاسىن ۇلى

ۇلتتار باسپاسى باستىردى، تاراتادى
شىنخۇا كىتاپ دۇكەندەرىندە ساتىلادى
ۇلتتار باسپاسى كومپيۇتەردە تەردى
دېشىن باسپا زاۋودىندا باسلىدى
2007- جىلى قازان، ۋېرېنشى باسپاسى
2007- جىلى قازان، بېيجىڭ، 1- باسلىۋى
باغاسى: 9.00 يۋان

«جاستىق جىرى» اتتى تىزىمىدىكى كىتاپلاردىڭ رەداكسىيەسى

باس جوڭالاشى: ەالمىجان نۇرعازى ۇلى

رەداكسىيەسى (قازاق ەلىمىنىڭ قاۋىمى تارىخى بويىنشا):

امانتاي ەلىمىدىن ۇلى، امانتاي ساعات ۇلى، اقان كارىمىن ۇلى،

اكىبار ەلمىجىت ۇلى، ەالمىجان نۇرعازى ۇلى، بالاۋان راباتوۋ،

باقىتەك توقتاسىن ۇلى، بەك دوكەي ۇلى، بولات قازەز ۇلى،

ەلۋاي ەلىقاسىم ۇلى، ماقسات نۇرعازىن، مۇناي ەلىبىي ۇلى،

قاپاس اسىيىن ۇلى، تاپەي قايسقان ۇلى، تولەۋاي دوشىق ۇلى

《青春之歌》系列丛书编委会

总策划: 阿里木江·努尔哈孜

编 委: 阿曼太·阿布得汗

阿曼泰·沙哈提

阿汗·卡尔满

艾克拜尔·米吉提

阿里木江·努尔哈孜

巴拉番·热巴托夫

巴克特拜克·吐哈塔西

别克·杜凯

波拉提·哈孜叶孜

叶鲁拜·阿布里哈斯木

马合萨提·努尔哈孜音

木耐·阿不力拜

哈帕斯·艾塞因

塔帕依·哈依斯汗

托列吾拜·多西合

نۇرلان توقتاسىن ۇلى

اۆتور اكەسى توقتاسىن سارسەنباي ۇلىمەن بىرگە

اۆتور سۇلتان جانبولاتوۋ ، جاقىپ مىرزاحانوۋ قاتارلى عالم ،
جازۇشلارمەن بىرگە

اۆتور سەمياسىندا عىلارمەن بىرگە

باسپادان

باسپامىزدىڭ قازاق رەداكسىياسى جىر دوداسىندا سىنالىپ جۇرگەن جاستاردىڭ ءبىر لەگىنىڭ شىعارمالارىن جەكە-جەكە كىتاپ ەتىپ «جاستىق جىرى» دەگەن جالىپى اتىپ باسپادان شىعارىپ وتىر. بۇل دا بولسا باسپامىزدىڭ جازارمان قاۋىمىنىڭ حال-قادىرىن، كوكەيتەستى ارمانىن ەسكەرگەندىگى، تاقىرىپ اياسىنىڭ كەڭدىگىن بىلدىرسە كەرەك.

جۇڭگو قازاق پوهىياسى وتكەن عاسىردىڭ ەلۋىشى جانە سەكسەننشى جىلدارىندا ەكى دۇركىن ءدۇر ەتىپ كوكەتەپ، پوهىيا شالغىنىن جايىقالتىپ، ءوزىنىڭ ولەڭ سۈيەر وقىرماندارىن نىزگى نىزدەنس، تىڭ سەرىپىلىس، ەستەيتىكالىق ەركىندىگىمەن باۋراغان ەدى.

بۇرىندارى جاس اتانىپ، بۇگىندەرى جەر ورتاعا قاراي قادام قويغان ءبىر شوعىر اۆتورلار انە سول سەكسەننشى جىلداردىڭ باسى مەن ورتاسىنان باستاپ قالام ۇستاعاندار. ولار وزىندىك دارا داۋىس، دارقان ويمەن، كۈنە سوقپاقتى شىيرلاماي جاڭاشا ايتا بىلۋىمەن، قۇبىلىستى قالپىن قۇراتپاي كوشىرۋ سۈردەگىنە ءوز تاراپىنان تۈرەن سالۋىمەن ەركەشەلەنىپ، 21-عاسىرداعى قازاق پوهىياسىنىڭ بەتكە ۇستار تۇلعالارىنا اينالدى.

اتىن اتاپ، ءتۈسىن تۈستەمەسەك تە، ولاردىڭ ەسىمى جۇرت جۈرەگىندە جاتتالا باستادى. اسىرەسە، ولەڭ سۈيەر، ونەر سۈيەر قاۋىم مەن پوهىيانىڭ شىنايى جاناشرلارى وسىناۋ نارىقتىق ءداۋىردىڭ دارگەيىنە قاراماستان جاڭغاي اڭقىلداق اقىندارىنا نىزەت ءبىلدەرىپ، ولاردىڭ تۋىندىلارىن نىزدەپ وقىتىن بولدى.

دەمەك، جاقسى جازىلعان ولەڭ، قۇاتتى پوهىيا قاشان دا

ادامدارنىڭ رۇخانىي الەمىنە ساۋلە ءتۈسىرىپ، شۇاعىن شاشىپ، ومىرگە
 ويلى كوزىن قاراۋعا، سۇلۋلىققا ۇمتىلۇعا دانەكەر بولاتىنى راس.
 وركەنىيەت كوشى ۇدىرە العا تارتقان سايىن ونىڭ جاساۋ- جابىدى دا
 تۈرلەنىپ، تۇلپ، ءداۋىر تىنىسمەن سايىكەسۋگە بەت الاتىندى
 شىندىق. ولەڭ وركەنى دە قۇنارلى توپىراقتان كۆكتەپ، ودان ارى
 بۇناقتاپ، جاپىراق جايىپ، سالىقن ساياسىن سانالى قاۋىمعا
 باعىشتاۋدى. سونىڭ ناتىجەسىندە انا ءتىلدىڭ كوركەم كوكجىيەگىن
 بايىتىپ، ۇرپاقتاردى ۇلاعاتقا، مۇراتقا، مۇراعاتقا جۇمىلدىرۋدى ماقسات
 ەتەدى. ول استە ەرىككەننىڭ ەرمەگى، شولەگەننىڭ شولمەگى
 بولماۋى ءتيىس.

جاستار پەزىياسىنىڭ جارقىن بولاشاعى الدا. ”تۋادى، تۋادى ءالى
 ناعىز اقىن“ دەپ مۇقاعالى ايتقانداي، العى بولاشاققا قول ارتىپ،
 بۇگىنىمىزدى باعالاپ، كەشەگىدەن عىبىرات الساق، وزەكجاردى ولەڭ
 جولدارىنىڭ ولمەس عۇمىرىنا قاراي بەت تۈزەۋى ءسوزسىز.
 ءوز كەزەگىندە قولدارىڭىزعا تيگەن وسىناۋ «جاستىق جىرى»
 اتتى تىزبەكتى كىتاپتار ايتقان ءسوزىمىزدىڭ ايعاعى بولارنا سەنەمىز.

ۇلتتار باسپاسى
 2006- جىل، مامىر

مازمۇنى

فانتازىالىق اڭگىمەلەر

- ۋەنەرادان تەڭزگە 3
- قۇغىنداۋ 9
- 6-ۋرپاقتىڭ اماناتى 14
- اققۇ جۇلدىزىنان قايتا ورالعاندا 25
- مارىستان قىيرعا 30
- 888-سىرلى ۇشپا تالەڭكە 37
- 27-پلانىتعا بارعاندا 42
- جۇمباق تاس 48
- عارىستان كەلگەن ەسەپشى اۋليە 58
- جالعان مۇعالىم 64
- كوبەلەكتەر قالاسىنا ساياحات 68
- كۇماندانىش گەن 72
- ازىرەيىل 77
- زەين-زەردە ۋاكسىناسى 84
- ءولم جازاسىنا بۇيرىلعان اق كەپتەر 88
- سىرلى دەلو 95
- 3-قول 101
- 6-سەزىم مۇشەسىنىڭ قۇدايعا جازعان حاتى 108

- 114 مى الماستىرۇۋ پەراتسىياسى
119 يەسى كوشىرىلگەن ادام

فانتازىالىق پوۋەستىنەر

- 129 اقيقات الدىندا
166 ءمۇسىلىمنىڭ تاس قالاسى

فانتاز بالسق الحکیمہ لر

ۋەنەرادان تەڭزگە . . .

I

مەنىڭ اتمىلەبەك . اتمىنىڭ مۇنداي اتالۋى—وسىدان 18 جىل بۇرىن اكەم مەن شەشەم بىلەن ساياحاتتا بولغان ەكەن . مەن ۋە دال سول بىلە بويىندا تۇپپىن دا مەنىڭ اتمىدى اكە-شەشەم ەستەلىك رەتىندە بىلەبەك قويىپتى . قازىر مەن ۋەنەرا عىلىم اكەدەمياسىندا سىتەيمىن . 1993-جىلى جەلتوقساننىڭ 29-جۇلى-دىزى ۋەنەرادان جەتى قىزمەتكەرمەن بىرگە جەر شارى تەڭزىدە-رىن ساياحاتتاۋ ۋەشەن اىروپلانىغا وتىرىپ قىرغا ساپار شەك-تىك .

كۈن شىجىغان سىتىق . ۋۇرتىس بىرنەشە كۈن ۇشقان سولۋ ارىپ-اشىپ ۋەجۈرپ ارەڭ دەگەندە ايازدى انتاراكتىكانىڭ تەڭزى رايونىنا جەتتىك .

II

ەرتەسى ۋەتۇس مەزگىلىندە ۋەبىز ۋەزىمىز نىزدەگەن ”تەڭزى اۋلىيەسىنە“ كەزىگە كەتتىك . ونىڭ ۇزىن اق ساقالى مەن قوماق-تى اق مۇرتتارى كۈن ساۋلەسىمەن جىلت-جىلت ەتىپ ، ۋاجىم باسقان اجارى نۇرلانا قالپىتى . ۋەبىز ”تەڭزى اۋلىيەسىنە“ امان-

سالەم جاساپ بولغان سولڭ ، ۋوزىمىزدىڭ ۋەنەرادان كەلگەن
جولاۋشى ەكەنىمىزدى ايتتىق .

—ۋەنەرادان كەلدىك دەيسىڭدەر مە؟— دەدى قارت بىزگە
تاڭدانا قاراپ . ۋبىز باس يىزەدىك . قارتتىڭ جاسى جۇزگە كەلپى-
تى .

ول ۋالى دە تىڭ ەكەن . ۋبىز عاسىر قۇرداسىنا جوللىققاندى-
عىمىزعا قاتتى قۇاندىق . ول اپپاق كۇمىستەي ساقالىن سارالاي
وتىرىپ اڭگىمەسىن باستادى :

—مەن ،— دەدى قارت ،— تەڭىز جاعاسىندا تۇپ ، ۋبىر
عاسىرلىق عۇمىرىمدى وسى تەڭىزدە وتكىزدىم . تەڭىزدىڭ كوپ-
تەگەن سىرلارىن بەس ساۋسامىنىڭ سالاسىندا قانق بىلە-
مىن . سوندىقتان جۇرت مەنى ”تەڭىز ۋلىيەسى“ دەپ اتايدى .
ەندى سەندەردىڭ ساياحاتتارىڭنىڭ ۋساتتى بولۋى ۋشىن مەن
سەندەرگە نە كومەك كورسەتسەم بولار ەكەن ،— دەدى .
ۋبىز اتايىعا :

—جول باستاۋشى بولىڭىز ،— دەدىك . سونان سولڭ ”تەڭىز
ۋلىيەسى“ ورنىنان تۇرىپ بىزگە سوناۋ كوز ۋشىندا كورىنگەن
قارا مالاڧاي كىيىپ ، قارا شاپان جامىلعان سياقتى قۇستاردى
نۇسقاپ :

—بۇل قۇستىڭ اتى پىڭۋىن . ايامىندا ۋجۇزۋ پەردەلەرى
بار . ساعاتىنا 60—70 كىلومەتر جۇزە الادى . بۇل قۇس جۇزۋ-
گە كەلگەندە ادەتتەگى پاراھوتتاردان كەم تۇسىيەيدى ،— دەپ تا-
نىستىرىپ ۋتتى . ۋبىز جول ۋجۇرىپ شارشاغاندىقتان سول
كۈنى ەرتە جاتىپ دەمالدىق .

تۈندە الستان ”تەڭىز ۋنىشى“ ۋان شىرقادى جانە الە
نەنىڭ دامىلىسىز ”شىق-شىق“ ەتكەن داۋىسى مەن كەيدە ”دۇڭ-

كىلدەپ“ دابىل قاققانداي ، كەيدە ”سالدىر-كۈلدىر“ ەتكەندەي دىبىستار ەستىلىپ تۇردى . داۋىل تولقىنىنىڭ شۇىلى ما ؟ جوق ”تەڭىز ارۋاعىنىڭ“ وكسىگى مە ؟ ايتەۋىر اينالامىزدىڭ ءبارى قورقىنىشتى ، ۇرەيلى ۇنگە تولىپ كەتتى . ءبىز ”تەڭىز اۋلىيە-سىنەن“ :

—اتا ، بۇل نە ايعاي ، نە شۇ ؟—دەپ سۇرادىق . اتاي بىز-گە :

—الۋان ءتۇرلى سايراپ جاتقان ”تەڭىز ءانشىسى“ ، بسقە-رىپ جاتقان شىرىلداۋىق بالىقتاردىڭ داۋىسى ، ”شىق-شىق“ ەتكەن ءۇير-ءۇير شاباقتاردىڭ ءجۇزىپ بارا جاتقان دىبىسى ، ”دۇڭكىلدەپ“ دابىل قاققاندار سەرىگىن نەدەگەن يانزۇ بالىعى ، ”سالدىر-گۈلدىر“ ەتكەن ساردىنا بالىعى ،—دەدى . اتاي باردا ساپارىمىز وسىلاي كوڭىلدى بولادى دا ، ال ، اتايدان وڭاشا قالساق ءوزىمىزدى ”تەڭىز ارۋاعى“ سۇيرەپ اكەتەردەي ۇرەيلە-نەمىز .

III

كۈن بۇگىن اشىق بولدى . كوكجىيەكتەن كوتەرىلگەن التىن كۈن شۇعىلاسى وسىناۋ شەكسىز دە ، شەتسىز تەڭىز ايدىنىنا ءبىر ءتۇرلى عاجايىپ كورىك بەرىپ تۇر . تەڭىز بەتىندە قايشالدى-سا ۇشقان قۇستار بىزگە اسپاننان جاۋعان جاۋىنداي سەزىلدى . ولاي بولاتىنى كەشە بۇل كورىنىستەردىڭ ءبىر دە ءبىرى جوق ەدى .

—مىناۋ قۇس ،—دەدى بىزگە ”تەڭىز اۋلىيەسى“ ،—وسى ماڭداى قۇستاردىڭ ەڭ كوبى . مۇنى ”قىزىل اياق پلوتوس“

دەپ اتايىمىز . بۇلار توپ-توپ بولۇپ ۇشۇدى ۇناتادى . تۇندە ارالدارغا بارىپ قوناقىدايى . ”قىزىل اياق پلوتۇستار“ كەلگەن باعىتتارىنان جازبايتىندىقتارىنان . اۋىلار ونى ”جول باستاۋ-شى“ دەپ اتايدى .

— اناۋ قۇستى نە دەپ اتايسىزدار ؟— دەدىك ”تەڭىز اۋلىيە-سىنە“ كوزىمىزگە عاجايىپ كورىنگەن ءبىر قۇستى نۇسقاپ : — ول قۇستىڭ اتى— ”البۇروس“ ، تەڭىز قۇستارىنىڭ شىندەگى ەڭ ۇلكەنى . ول قاناتىن جايسا ءۇش-ءتورت مەترگە جەتەدى ، جانە قاناتىن قاقپاي ۇزاق ۋاقىت ۇشىپ بىرنەشە ءجۈز شاقىرىم جەرگە دەيىن جەتە الادى . ءبىز ”تەڭىز اۋلىيەسى“ تانىستىرعان تەڭىز قۇستارىن سۈرەتكە ءتۈسىرىپ ، ەستەلىكتە رىمىزگە جازىپ وتىردىق .

IV

ءبىزدىڭ انتاراكتىكاغا كەلگەنىمىزگە انە-مىنە دەگەنشە ءتورت كۇن ءوتىپ كەتتى . ءبىز كۈنى ”تەڭىز اۋلىيەسىنە“ ءوزىمىزدىڭ ەڭ ۇلكەن تەڭىز حايۋاندارىن كورگىمىز كەلەتىنىن ايتتىق .

— ”جانىدىدا بالق ۇلكەن ، جانىسزدا قامىس ۇلكەن“ ، بۇل شىندىق ،— دەدى ،— ماسەلەن ، كىتتى الپ ايتساق ونىڭ ۇل-كەندىگى قىرىق-ەلۋ ءپىلدىڭ ۇلكەندىگىندەي ، ال ، ءبىر ءتىلدە-نىڭ ءوزى كىشى-كىرىم پىلدەي . تەڭىزدە وسى كىتتەن ۇلكەن ماقىلۇق جوق . ءتىپتى ، ول اشۋلانغاندا پاراھوتتاردى اۋدارىپ تاستايدى ،— دەپ ءتۈسىندىردى بىزگە اۋلىيە اتاي . ءبىز اتايدىڭ اڭگىمەسىنە ءارى قىزىعىپ ، ءارى تاڭدانىپ ءبىر-ءبىرىمىزدىڭ